

ZPOVĚĎ

Napsal

Msgr. LOUIS GASTON SÉGUR

Přeložila

HEDVIKA VÁVROVÁ, r. S. C. J.

Podíl údů „Dědictví Svatojanského“ na rok 1932
číslo 3.

V PRAZE 1932.

Nákladem „Dědictví sv. Jana Nepomuckého.“ — Tiskem
Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V. Kotrba.

NIHIL OBSTAT.

Antonius Stríž,
censor.

IMPRIMATUR.

Pragae, die 21. Septembris 1931.

Prael. **Mauritius Pícha,**
vicarius capitularis.

Nr. 11990.

P R O L O G.

Odpůrcům.

„Vy chcete v době osvěty a pokroku mluvit o zpovědi? Toť přespříliš. Za koho nás máte? Za ultramontány? za klerikály? za kapucíny?“ — Ne tak zprudka, můj drahý! Nač se hněvat již na počátku? Jen mne vyslechni; až domluvíme, uznáš sám, žeš ty se mýlil, a že já měl pravdu.

Zda v době osvěty a pokroku nemáme věřiti v to, co jest pravdivé, milovati, co jest dobré, v úctě míti, co jest úctyhodné? Hleď, taká jest zpověď, na niž se tolik křičí, která se tolik hanobí ve všech špatných knihách, na všech špatných místech! Rozmlouvaje tu s tebou mám tě za toho, kým dojista jsi, za křesťana, za hodného člověka správného úsudku a dobrého srdce? Obracím se k tvému zdravému rozumu: vezmi, čti a suď!

I.

Co jest zpověď?

Zpověď jest vyznání se. Ve zpovědi vyznáváme se knězi ze svých hříchů, abychom dosáhli na Bohu jich odpuštění. Zpovídati se znamená jíti ke knězi, k služebníku Božímu, a s lítostí i prostotou vyznati se mu ze všech chyb, kterých jsme se dopustili.

Lidé, kteří se nezpovídají, mají velmi divné poněti o zpovědi.

Jistá protestantská dáma, která často přicházela na návštěvu k biskupu bostonskému Msgrovi de Cheverus, řekla mu při jisté příležitosti, že zpověď jest velký nesmysl. „A přece ne tolik, jak se vám zdá,“ odpověděl s úsměvem výtečný biskup;

„mimovolně sama cítíte její cenu a potřebu, neb již po delší dobu přicházíte se ke mně zpovídat. Nečinímeť ve zpovědi nic jiného, než že se svěřujeme s tím, co znepokojuje naše svědomí, bychom dosáhli opět pokoje a klidu.“ Za nedlouho ona dáma začala se skutečně zpovídati a brzy poté se vrátila do lůna Církve katolické.

Zpověď vlastně jest nám vrozena. Svědek málo podezřelý — Voltaire — napsal v dobré chvíli: „Neznám prospěšnějšího zařízení; po spáchaném hříchu ozývají se u většiny lidí výčitky svědomí; je-li tedy na zemi něco, co by je mohlo potěšiti, toť dojista vědomí, že opět mohou dojíti smíření s Bohem a s sebou.“¹⁾ Tedy zpovídáme-li se, očišťujeme své srdce od hříchů, které je poskvřňují; v svátosti pokání hledáme pokoj srdce a radost duše.

II.

Jest zpověď skutečně tak potřebná?

Naprosto potřebná, můj ubohý příteli; tu všechno namítání jest marné. Tak tomu chce Bůh, který jest naším Pánem. Nechť si lidé křičí, jak chtějí, Bůh chce, abychom se zpovídali; On zpověď ustanovil, a co ustanovil, jest ustanoveno. Když přišel na svět, vyvolil si jistý počet učedníků a odevzdal jim úřad kněžský. Prikázal jim, aby hlásali všem lidem pokání, a jim i všem jejich nástupcům až do konce světa dal moc, jménem Jeho odpouštěti hříchy. Tím však uložil nám všem bez výjimky, abychom ze svých chyb se vyznávali těmto lidem, těmto Jeho sluhům a zástupcům, nechceme-li zůstat v kalu svých hříchů a po smrti přijíti do pekla.

Sám Bůh, Pán náš Ježíš Kristus, pravil k svým kněžím: „Přijměte Ducha Svatého, kterým odpustíte hříchy, odpuštěny budou; kterým zadržíte, zadrženy budou. Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a co rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ Co může býti zřetelnějšího,

¹⁾ Viz poznámky k Olympii.

co jasnějšího než božská slova: „Komu odpustíte hříchy, tomu budou odpuštěny?“

Tedy sám Bůh ustanovil zpověď, sám Bůh chce, abychom se knězi zpovídali, abychom svatým jeho úřadem došli odpuštění hříchů a tak uniknouti mohli peklu.

Chtěj nechtěj musí se jíti touto cestou: buď zpověď, buď peklo, peklo věčného ohně. Každý si vyber.

III.

Za všech časů se lidé zpovídali.

Za všech časů, od samého počátku světa, chtěl-li kdo dosíci odpuštění hříchů, musel se z nich vyznati. Již Adam, první hříšník, nedošel dříve odpuštění, pokud Hospodinu, jenž se mu zjevil v ráji v lidské podobě, nevyznal se zkroušeně a pokorně z velikého hříchu, kterého se byl dopustil. „Jedl jsem zapovězené ovoce,“ řekl. Eva též se zpovídá, chtějíc dosíci odpuštění: „I já jsem z něho jedla.“

Kain nechce se zpovídat. „Cos učinil?“ táže se Bůh, přioděný lidskou postavou, kterou později měl skutečně na sebe vzíti. „Můj hřích jest příliš veliký, než abych mohl dojíti odpuštění,“ odpovídá bídník. Byv proklet, utekl od tváře Hospodinovy a bloudil po zemi jako zavržený.

Chtěl-li kdo v Starém Zákoně podati oběť, musel dříve ústně a podrobně, podobně jak my činíme dnes, vyznati se kněžím ze svých hříchů a tak dosíci jich odpuštění. Svaté knihy Mojžíšovy zmiňují se nejednou o tomto závazku. Zpověď byla vždy znakem pravého náboženství.

Náš Pán Ježíš Kristus povýšil zpověď na svátost a ve své Církvi ji ustanovil jako nevyčerpatelné zřídlo útěchy a spásy, jako útočiště všech ubohých hříšníků, jako oporu lidské slabosti. Sám vyzpovídal a rozhřešil několik hříšníků, na př. cizoložnou ženu, která zůstala s ním sama ve chrámě; zůstala nemocná u svého Lékaře, zůstala

velká bída u převelikého Milosrdenství; s hlubokou lítostí se přiznala k svému hříchu, a proto řekl jí Pán Ježíš: „Ani já tebe neodsoudím. Jdi a nehřeš již!“

Jeho apoštolové byli jako první kněží i prvními zpovědníky. Sv. Pavel a jeho průvodcové na jeho missii v Efezu tak dojali srdce věřících, že „mnozí přicházeli vyznávající své hříchy.“¹⁾

V římských katakombách a vůbec v starokřesťanských památkách shledáváme tak četné a tak málo podezřelé stopy zpovědi, že sám protestantský dějepisec Gibbon přes všecko své náboženské zášti vyznává, že „vzdělaný člověk nemůže odolati závažné historické evidenci, podle níž zpověď v celém období prvních čtyř století náležela vždy k hlavním částem učení papistického“ (t. j. katolického).²⁾ Mluví tu pouze o prvních čtyřech stoletích, neb již od pátého nepochybuje o tom nikdo.

Toto zřejmé vyznání zjevného nepřítele Církve katolické jest již samo sebou postačujícím důkazem. K útěše čtenářově však podáme ještě několik, z přemnoha jiných jako náhodou vybraných svědectví, která zřetelně a jasně ukazují, že první křesťané právě tak se zpovídali jako my.

V prvním století sv. Kliment papež, který byl pokřtěn a vysvěcen samým sv. Petrem, dával toto pravidlo: „Kdo pečuje o svou duši, nechť se nehanbí vyznati se knězi z pocitů závidi neb z jiných chyb, které se mu vloudily do srdce; dosáhneť uzdravení spasitelným napomínáním a slovem Božím“ (tak totiž nazývá rozhřešení.)³⁾

Mezi spisovateli II. a III. věku častěji a zároveň i velmi jasně mluví o zpovědi zvláště slavný Origenes, jehož hluboké učenosti se obdivuje celý svět: „Litujeme-li svých hříchů a zpovídáme-li se z nich nejen Bohu, ale i těm, kdo nás mohou od nich uzdraviti, budou nám odpuštěny.“⁴⁾ Jinde praví: „Žaluje-li hříšník sám na sebe a se zpovídá, vyvrhuje ze sebe hřích; proto chceš-li se zpovídati,

¹⁾ Skutky apoštolské XIX. — ²⁾ Úpadek císařství římského. — ³⁾ List sv. Jakubovi. — ⁴⁾ Homilie na Levitik.

učiň to tak, aby lékař mohl míti soucit s tvými bolestmi a odstraniti příčinu zla.“¹⁾

Neméně jasně než Origenes mluví jeho vrstevník Tertullián: „Nejedni se vyhýbají namáhavé práci, jakou vyžaduje zpověď, a proto stále ji odkládají; záležití jim více na cti nežli na spáse. Podobají se osobám, které jsouce stíženy tajnou zahanbující chorobou, ukrývají ji před lékařem i hynou jako oběti nepravého studu. Ale zda lépe jest zatajiti hřích a zahynouti, než vyjevením jeho dosíci uzdravení? „U nohou kněze,“ dodává, „musíme pokleknout a se pokořit.“²⁾

V III. století sv. Cyprián, biskup kartaginský a mučedník, zmiňuje se o věřících, kteří přicházejí, aby se vyzpovídali knězi Božímu; pokorně a zkroušeně odhalují mu tajnosti svého svědomí a tak snímají se své duše tíhu hříchů a dosahují spasitelného léku.“³⁾

Podle svědectví dvou nejznamenitějších dějepisců Církve Východní, byli po celé Církvi ustanoveni kněží-penitenciáři, aby všichni hříšníci se mohli dopodrobna vyzpovídati.⁴⁾ „Chce-li kdo dosíci odpuštění,“ praví jeden z nich, „musí nezbytně vyznati svůj hřích.“

V IV. století prohlašuje sv. Řehoř, biskup nysenský, že svým zpovědníkům, svým duchovním lékařům máme bez bázně vyjeviti i nejtajnější záhyby svého svědomí;⁵⁾ sv. Ambrož, biskup milánský: že „pokání učiněné za hříchy i za hříchy tajné zůstává neplodným, nenásleduje-li po něm smír a rozhřešení, závislé na úradě kněžském.“⁶⁾ Jeho životopisec jáhen Paulin zaznamenává, že „kdykoli nějaký hříšník přišel se k Ambroži zpovídat, svatý biskup tak plakal, že rozplakal i kajícího.“

Sv. Augustin, žák sv. Ambrože a biskup v africkém městě Hippo, mluví často ve svých spisech o zpovědi. Mezi jiným vyvrací zvláště starou námitku,

¹⁾ Homilie na žalm XXXVII. — ²⁾ O pokání. — ³⁾ Pojednání o odpadlících. — ⁴⁾ Sokrates a Sozimenos: Dějiny církevní VI. a VII. — ⁵⁾ Epištola kanonická k Letoiovi. — ⁶⁾ Pojednání o pokání, kniha I.

kteřou později ohřívají nevěřci a protestanté: „Nikdo se nevymlouvej: „Kají se v soukromí; před Bohem činím pokání; Bůh o tom ví a odpustí mi.“ — Jak? Tedy nadarmo řekl svým kněžím: „Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a co rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi?“ Snad nadarmo odevzdal své Církvi klíče?

Vy nedbáte evangelia, vy pohrdáte slovy Kristovými, vy si slibujete, co vám odepřel.“¹⁾

Ke konci těchto dokladů, v nichž bychom mohli pokračovati do nekonečna, vyslechněme ještě skvělé svědectví velikého biskupa cařihradského, sv. Jana Zlatoústého: „Člověk obdržel od Boha moc, které se nedostalo ani andělům, ani archandělům. Nikdy nebylo pověděno duchům nebeským: „Cokoli svážete neb rozvážete na zemi, bude svázáno neb rozvázáno na nebi.“ Knížata tohoto světa mohou svázat neb uvolnit pouze tělo, kněžská moc sahá dále, sahá až do duše, a to nejen svatým křtem, ale i odpuštěním hříchu. Nehanbi se tedy vyznati se knězi ze svých hříchů! Ten, kdo se z nich nechce vyznati člověku, ten, kdo se nechce zpovídat, bude v den soudu zahanben před celým světem.“²⁾

Nuže, zda doslovně témuž neučí kněží ještě dnes?

Víra sv. Církve nezměnila se v tomto právě tak jako v ničem jiném; tedy každému upřímnému člověku jest zřejmo, že lidé se zpovídali za všech časů, že za každé doby zpověď knězi vykonaná byla uznávána za zřízení božské, za zřízení naprosto potřebné.

IV.

Zpověď není kněžským vynálezem.

Toť zcela zřejmé, když jest vynálezem samého Pána Boha. Jsi-li ty vynálezem nějakého stroje, patrně nejsem jím já. Před chvílí jsme viděli, že

¹⁾ Kázání 392.

²⁾ Pojednání v kněžství.

patent na zpověď jest výslovně podán ve sv. evangelii. Byla-li by zpověď kněžským výmyslem, nebylo by jí za doby apoštolů a mučedníků, kterých nemožno vinit z klamu neb z podvodu, a dějiny dojista by nám zachovaly nějaké stopy této novoty. Ostatně, zda vynález, jenž zasáhl všecky křesťany, nevzbudil by všeobecné pozornosti? Zda neozvaly by se se všech stran stížnosti a námitky? Známe přesně dobu všech vynálezů moderního průmyslu, všelikého zřízení občanského, politického a j.; známe jména původců pikettu, lóttu, polky, chemických zápalek a vůbec i nepatrných předmětů, a jedině původ zpovědi měl by uniknouti tomuto všeobecnému zákonu? Toť nemožno, toť nesmysl! Protestanté nejednou se pokusili poukazovat na tento původ, ale tím se jen učinili směšnými v očích vědy; a my právě jsme slyšeli, jak jejich souvěrec, slavný dějepisec Gibbon vyznal otevřeně, že původ zpovědi sahá až k samé kolébce křesťanstva.

A myslíš snad, že kněze baví zpovídání? Opravdu, pěkný to výmysl, tento namáhavý úřad zpovědní, jenž podkopává zdraví, unavuje ducha, působí tisícíceré mrzutosti a obavy, uvaluje hroznou odpovědnost a budí zášť všech darebáků. Kolik lidí by milovalo kněze, kdyby nezpovídal!

A konečně, kdyby kněží byli si vymyslili zpověď, zda sami první nechtěli by se od ní osvoboditi? Však věz, že zpověď jest pro kněze právě tak obtížná a těžká jako pro tebe; jest jako ty člověkem, a bohužel, i přes svou vznešenou důstojnost kněžskou, podržuje nejen lidské slabosti, ale i samolásku, která vždy se bude vzpíratí pokoření. Původcem zpovědi jest sám původce božské důstojnosti, sám Pán Ježíš, který kněze ustanovil, který jim udělil božskou moc a který jejich svatým úřadem odpouští lidem hříchy, aby mohli býti spaseni. Pohleď na Ukřižovaného! Ten jediný vynalezl zpověď!

V.

„Proč nemělo by postačítí pouze Bohu se zpovídat?“

Nepostačí to, poněvadž Bůh toho nechce; jiného důvodu není, ale tento vyváží mnoho jiných. Farizeové chtěli bez Ježíše Krista dostati se přímo k Bohu, ale Ježíš jim řekl: „Nikdo nepřichází k Otci, leč skrze mne.“ Protestanté a nevěrci chtějí bez kněze dostati se přímo k Ježíši Kristu, ale kněz jménem Božím jim praví: „Nikdo nepřijde ke Kristu, leč skrze mne; mne poslal Ježíš Kristus, abych učil lidi, aby je očišťoval, je soudil a spasil; mně řekl: „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“

Kněz zde na zemi zastupuje Ježíše Krista. Jest člověkem podobně jak Ježíš Kristus byl člověkem, a není-li pravý Bůh jak Ježíš Kristus, jest přece přioděn božskou autoritou Ježíše Krista, aby spasil své bratry. Zde mezi námi v knězi působí dále Ježíš Kristus až do konce věků; proto třeba jíti k němu jako ke Kristu a ke Kristu skrze něho.

„Stačí se Bohu zpovídat?“ A proč se chceš Bohu zpovídat? Zda jest potřebí pověděti Mu dříve své chyby, aby se o nich dověděl? Neví On o všem? Není vševědoucí? — Můj ubohý příteli, co mi tu povídáš, jest velmi hloupé . . . Jest to neupřímné, jest to farizejské, neb nemáš větší chuti zpovídati se Bohu, než zpovídati se Jeho knězi. Ruku na srdce! Pověz, zda často a pokorně zpovídáš se Bohu, když nechceš se zpovídati Jeho knězi? Umlkněte, Farizeové, vy obílení hrobové, a nemluvte již o svých vymyšlených, přímo Bohu vykonaných zpovědích!

Ale my, my chápeme dobře, že jedině z pouhé dobroty, z pouhého milosrdenství svěřil Bůh člověku úřad odpouštění hříchů. Neb jinak nebyli bychom nikdy jisti, že nám byly odpuštěny. Jaká to oblažující jistota pro kajícího křesťana, jenž v prostotě svého srdce se vyznal ze svých hříchů a úmyslně nezatajil ničeho, když slyší rozsudek kněze-zpovědníka: „Rozhřešuji tě ode všech hříchů“

tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Jdi a nehřeš již!“

VI.

„Nač bych měl knězi povědět vše, co jsem učinil? Jest přece člověk jako jiní lidé.“

Poněvadž není člověk jako jiní lidé. Pán náš Ježíš Kristus byl dle zdání člověk jako jiní lidé; ve skutečnosti byl Bůh. Kněz jest člověk jako ty; má jako ty hlavu, dvě ramena, dvě nohy; ale jest to člověk, kterého si vyvolil Bůh, aby mu svěřil milost, sílu a spásu. Jest to člověk a kněz, jako Ježíš Kristus jest člověk a Bůh.

Tvůj otec jest člověk jako ty, a jako člověk jsi i ty, čím jest on; ale jako otec jest on nad tebou, má nad tebou moc, i jest tedy něčím, čím ty nejsi. Podobně magistrátní úředníci, důstojníci, soudcové, četníci, hlídači jsou v jistém ohledu lidmi jako jiní lidé, ale v jiném ohledu jsou něco více než jiní.

Měj jen trochu více víry, můj drahý, a v knězi hled' vidět Boha, jenž pro tebe se v něm ukrývá. Bohu, Ježíši Kristu se zpovídáme, vyznáváme-li se jeho zástupci ze svých hříchů; a Bůh, Ježíš Kristus nám je odpouští, když kněz jeho jménem nám uděluje svátostní rozhřešení. Kněz jako kněz jest sám Ježíš Kristus, věčný a svrchovaný velekněz.

 VII.

„Já, já dbám na čest; nechci se zahazovat, nechci se ponížovat a klekat před knězem.“

Satan se též nechtěl zahoditi, nechtěl se ponížiti a uznati Krista za svého Pána; trestem za to byl odsouzen do pekla.

Ty že dbáš na čest? A my ostatní křesťané, kteří vyznáváme Boha a sloužíme Jemu, my snad nedbáme na ni? Hled', kolik již bylo výtečných katolických státníků, generálů a jiných velikých

mužů — zda ti též nedbali na čest? A přece se zpovídali, často se zpovídali, poklekli před knězem na obě kolena, nejednou u přítomnosti svých podřízených vojinů i svých soudruhů! My jak oni dbáme na čest, dbáme na věrné plnění svých povinností.

Že dbáš na čest? Řekni raději, že dbáš na pýchu, na ješitnost! Neklam se; jsi pyšný jako páv, a jen proto se nechceš zpovídat. Zůstaneš-li ve své pošetilé pýše, budeš potrestán, jak potrestán byl zlý duch, kníže a otec všech pyšných a zavržených.

Pokořím-li se a vyznám-li své hříchy s upřímnou lítostí, nejen že se nezhazuji, ale pozvídám se z ponížení, v které mne uvrhly mé slabosti. Hřích jest ponižující a zahanbující; upřímná zpověď však zbavuje mne hříchů a vrací mi čest, tu pravou čest, t. j. čistotu svědomí. Hříšník, klečící u nohou kněze, jest vznešený a nejvyšší úctyhodný; dokud však vězí v hříchu, vězí v hanbě a v ponížení.

Připomeň si ještě, co jsme před chvílí řekli: „Ne před člověkem, ale před Kristem klečím, když se zpovídám.“ Kdo by mohl kdy se domnívati, že se zahazuje, když poklekne před Bohem?

VIII.

„Nepotřebuji, aby se kněz míchal do mých záležitostí!“

Na neštěstí však Pán Bůh chce, aby se míchal; nezbyvá, než se podrobiti. Tvé záležitosti, můj drahý, pokud se týkají svědomí a služby Boží, týkají se i kněze. Pán náš Ježíš Kristus výslovně přikázal svým kněžím, aby v tomto ohledu hleděli si lidských záležitostí. Proto zabývají se jimi pouze se stanoviska náboženského, a ve všem jiném, kde se nejedná o svědomí, zůstávají tě úplně na pokoji.

Kněz nejen má právo, ale jest i z a v á z á n, přísně zavázán, jak souhrnně, tak i dopodrobna po-

učovati o tom, co třeba činiti a čeho se varovati, co jest dobré a co zlé, co jest dovolené a co zapovězené; dále má tě různými prostředky povzbuditi, třeba by se ti to nechtělo příliš líbit, jak máš Bohu sloužit a jak ve všech domácích, obchodních, peněžních i jiných záležitostech máš se vystříhati všeho, co zapovídá zákon našeho svrchovaného Pána, kterým jest Bůh sám.

Chápu, že nejednou by bylo pohodlnější, kdybys nemusil se obávat, že tě kněz uvidí neb napomene, a dojistá bys mu odpustil jeho zasáhnutí v tu neb onu choulostivou záležitost; ale právě tehdy potřebuješ kněze nejvíce. Na př. uličník, který chodí za školu, který se toulá, krade a páše různá darebáctví; student, který čte špatné knihy, který má hlavu plnou vzpoury a dělá vše, co nemá, ale ne, co dělati má; onen spořádaný kramář, který šachruje a prstem dopomáhá váze; onen elegantní pán, jenž chce svést chudou dělnici, onen sluha a ona služka, kteří na účet svých pánů dovedou si zaříditi hezké výdělečky; ona kuchařka, která šidí svou paní; onen vinárník, který pobožně křtí všecky své sudy; onen prostředkovatel, který podvádí polovici svých klientů, a onen dohazovač, který je podvádí všechny; onen lidumilný právní zástupce, jenž žije z procesů a z pletich, onen sobecký boháč, jenž zapomíná na chudinu a na almužnu; ona světácká žena, která se baví milostnými pletkami a s nebem umí se již nějak vyrovnat atd. atd.; ti všichni, věř mi, volají jednohlasně: „Nepotřebuji, aby se kněz míchal do mých záležitostí!“

Ale poctiví lidé, praví křesťané, vidí ve zpovědi jen samé výhody a přednosti. Jsou šťastni, že v knězi najdou pevnou oporu, věrného rádce a nezištného přítele, za jehož vedení krácejí bezpečně po dobré cestě a jasným okem nahlížíjí do svého svědomí.

Řekne-li syn otci: „Nechci, aby se kdo míchal do mých záležitostí,“ jest to špatným znamením, nikoli pro otce, ale pro syna, a zkušenost učí, že vždy za tím něco vězí.

IX.

„Proč nás nenechají kněží na pokoji? Ustavičně nám mluví o zpovědi.“

Ach můj Bože, jestliť to jejich povinností! Proto, i proti naší vůli, chtějí nás učiniti dobrými. Kněz, který nechává lidi na pokoji, kněz, který nevyzývá hříšných ku pokání, jest knězem nevěrným, nedbalým, zpronevěřilým. Horlivost o slávu Boží a o spásu duší — v těchto dvou slovech jest zahrnut celý úřad kněžský.

Zde na zemi jsou kněží duchovní policií Boží, hledají hříšníky, pronásledují je, honí se za nimi a chytají je právě tak, jak to činí četníci se svými ptáčky. Přes všecko své úsilí nedostanou se četníci na všechny tyto poctivé lidi, kněží rovněž ne, a to jest velká škoda.

Věř mi, můj ubohý „poctivý člověče,“ a dej se chytit policií Boží; nepovede tebe do žaláře, ale do ráje, nespoutá tebe řetězy, ale obdaří tě svobodou nejsladší a nejhlubší: vysvobodí tvou duši z hanebného otroctví neřestí a nepravostí.

Budte požehnáni, vy kněží láskyplní, vy kněží svědomití a bdělí, kteří nechcete dopustiti, aby někdo z těch, které milujete, usnul ve zlu, živořil ve hříchu! Podobně jako lékařové, kteří svéhlavého nemocného hledí přinutiti k užívání léku, jenž ho má uzdraviti, též dobří kněží, přes všecken náš nesmyslný odpor usilují o naši spásu.

Co bys řekl o pastýři, který z obavy, aby si nepohněval ovce a beránky, nechal by je klidně procházet se s vlky? Dojista bys řekl, že ten ovčák jest hloupější než jeho ovce, a že jeho pán při nejbližší příležitosti má mu ukázati dveře. Tak bylo by i s knězem, kterému se nedostává bdělosti a zápalu! Božský Spasitel, který mu svěřil své ovečky, odsoudil by ho bez smilování. Nechť tě Bůh ochrání před duchovním pastýřem, který by tě nechal na pokoji!

X.

„Mnohem lépe jest u protestantů; jejich náboženství nevymáhá zpovědi.“

Ano pěkně lépe! Velká bída jest u nich — toť vše. Protestantismus jest náboženstvím těch, kdo mají málo náboženství, jako náboženství „sporádaného“ člověka jest náboženstvím všech, kdo nemají žádného.

U protestantů táhne každý na svou stranu; jest to všeobecný náboženský rozklad. Neví se, čemu se věří, neví se, proč se věří tomu, čemu se věří; každý dělá, co chce, každý žije podle vlastní choutky. Toť pohodlné, ale nikoli křesťanské.

Praviš, že protestanté se nezpovídají? Ovšem, neb zpovídat se není pohodlné. Proto se též nepostí, a s poslušností není lépe; protestantismus zavrhl vše, co ustanovil Ježíš Kristus, aby duši posvětil, aby ji odloučil od pýchy i klamné samolásky; a to nazýváš lepším? Věru, nejsi příliš vymáhavý.

Právě proto, poněvadž se protestanté nezpovídají, leží ladem jejich svědomí. Viděl jsi již půdu ladem ležící? I sebe úrodnější rodí jen samé trní a bodláčí. A proč? Poněvadž se jí nedotkla dobročinná práce rolníkova, poněvadž nebyla zorána ani zkypřena, a její prsť nebyla zúrodněna. I zůstává neplodnou a neužitečnou, a sotva kozy tam najdou trochu bídné pastvy. Jak zkušenost učí, jest rovněž i s ubohým svědomím protestantským, kterého se nedotkla těžká práce zpovědní. Přes všechnu větší neb menší vrozenou poctivost, přes všechno snad i výtečné smýšlení, není to svědomí křesťanské. Proto, ó můj Bože, jakého zločinu se dopustili lidé, kteří celé národy oloupili o neocenitelné dobro svátosti pokání.

Sám Luther, ten zhýralec a odpadlík, nechtěl spočátku zajít tak daleko. „Raději bych poslechl papeže,“ psal tehdy, „než abych dopustil zrušení zpovědi.“ A přece zavrhly ji všechny sekty prote-

stantské, a s ní i vše, co potěšujícího a posvěcujícího skýtá vira křesťanská.

Často sami protestanté se zhrozili, jaká bezuzdnost, duchovní i mravní, se šířila po odstranění zpovědi ve všech vrstvách společenských. „Zrušení zpovědi,“ praví švédská liturgie protestantská, „vyvolalo tak hroznou prostopášnost, že každý myslel, že svobodně může hověti všem svým naruživostem a vášním. Koně strhli vozku, jehož uzda přestala řídit vůz.“ Lutheránští radní páni v Norimberce tak se zděsili znemravnění, jaké se rozmohlo téměř bezprostředně po odstranění zpovědi, že vyslali k císaři Karlu V. zvláštní poselství, aby vymohlo opětné zavedení zpovědi. Jako by králové tohoto světa byli pány lidského svědomí! Též lutheránští pastoři ve Strassburku r. 1670 úsilně se domáhali zpovědi. Leč i za naší doby nejeden protestant, nejedna protestantka vzdychá po útěše svátosti pokání. „Jak jste šťastna,“ řekla v Nimesu jistá protestantská dáma své katolické přítelkyni, „jak jste šťastna, že se můžete zpovídati!“

Ve věcech náboženských nejlepší není zároveň i nejpohodlnější; lepší, vlastně dobré, jedině dobré jest, co jest pravdivé, co ustanovil a nařídil Pán Bůh. My však jsme viděli, jak Kristus, všemohoucí Bůh, ustanovil zde na zemi Církev a v Církvi zpověď k odpuštění hříchů. Nikdo není šťastnější, nikdo není lepší než dobrý katolík, který se zpovídá svatě a často.

XI.

„K čemu jest zpověď?“

Proč se myjeme, česáme a kartáčujeme? Abychom byli čisti. Zpověď jest umývání svědomí. Kněz myje, čistí, češe, oškrabuje a kartáčuje duši hříchem poskvřenou; chce, aby byla čistá a bez poskvrny. Děti, které se vzpírají, aby matka ráno je umyla, jsou po celý den špinavé a odporné; duše, které rovněž nechtějí se umýti ve sv. zpovědi, jsou nečisté, zablácené, špinavé a nízké.

K čemu jest zpověď? Ke všemu. Smiřuje nás s Bohem, když jsme byli tak nešťastni, že jsme Ho urazili; vrací našemu srdci pokoj, právě štěstí a pravou radost. „Jak živ nebyl jsem tak šťasten,“ volal zpola pláče a zpola se směje, šestnáctiletý hoch, když vykonal svou generální zpověď, které měl velmi zapotřebí. Zpověď zamezuje množství hříchů, nepořádků a pohoršení. Kolik jinochů a mladých dívek vděčí jedině zpovědi, že se udrželi na dobré cestě a zachovali si čest a dobré jméno! Jestliť jim zpověď tím, čím révě opora, která ji podpírá, aby neklesla do bláta, ale vzrůstala do výše, aby tak uzráti mohly skvostné hrozny v teplých paprscích slunečních; bez opory plazila by se bídne po zemi, a lidé by pošlapali rostlinu neplodnou a neužitečnou.

K čemu jest zpověď? „Třeba uznati, že katolická zpověď jest vpravdě něco výtečného,“ řekl jistý protestantský pastor. Bylať mu právě vrácena bankovka tisíci franků, kterou před osmnácti lety odcizil mu kdosi, jenž teprv nyní odhodlal se ke zpovědi. — Znal jsem osobně jistého luteránského pastora, který na smrtelném loži se vrátil do lůna Církve katolické; vypravoval mi, že za svého života byl dvakráte okraden: po prvé jednalo se o sumu pěti set franků, která mu byla odcizena v jisté katolické vesnici; ale již po Velikonocích zaslal mu tamní pan farář celou tu sumu. Po druhé táž nehoda stihla ho v Cevennách, v kraji úplně protestantském; i tu běželo o značnou sumu. „Sotva však jsem si uvědomil tuto okolnost, byl jsem ihned jist, že se již neshledám se svými penězi.“ A skutečně neshledal se ani s troníkem. „Kolik náhrad,“ praví Rousseau, „kolik odškodnění vymohla již katolická zpověď!“¹⁾ Zpověď — buď o tom pevně přesvědčen — jest nejvěrnější strážkyní jmění a statků. Pán se nemusí obávati o svou tobolku, chodí-li jeho sluha ke zpovědi. Proto nejedna rodina protestantská s oblibou si vybírá služebné osoby zvláště mezi horlivými katolíky.

¹⁾ Emil, sv. III. kn. IV.

Zpověď jest pro Boží přikázání tím, čím slupka ovoci. Slupka jest tuhá, zpověď též. Sladký a šťavnatý plod zachová se jen slupkou; nevinnost, čistota, věrné plnění povinností, křesťanská mravnost, radost i pokoj možno zachovati jedině zpovědí.

Zpověď — kdyby ji každý věrně vykonával — stokrát lépe by se osvědčila, než všichni četníci a strážníci. Každý by byl strážěn vlastním svědomím, každý byl by knězem poučen o svých různých povinnostech.

A potom se ještě ptáš: „K čemu jest zpověď?“ Jdi se zpovídat, a uvidíš sám! Kdyby nezpůsobila nic jiného, než že bys nemluvil tak pošetile, již to by nebylo tak zlé.

XII.

„Zpověď se hodí jen pro malé děti.“

A pro dospělé též, věř mi to, a snad ještě více. Kormidelník jest lodi prospěšný i potřebný po celou dobu plavby, od první chvíle až do poslední; je-li jí užitečný již za doby klidu, jak tím více potřebuje ho ubohá loď, kdy se zdvíhá vítr, kdy burácí bouře a vlny mořské ženou loď na úskalí!

Ve zpovědnici, toť pravda, jest kněz dítěti andělem strážným. Chrání je před nákazou, vždycky časnou, učí je, jak má žítí podle Boha, jak dobře mysliti a dobře činiti, a v nedotknutou dosud půdu jeho srdce vkládá čisté sítě věčné spásy. Ale se vzrůstajícím věkem rostou i nebezpečí: uvnitř náruživosti a vášně, vně špatný příklad a svůdná vnadidla, a to vše pracuje svorně, aby dítěti vyrvalo víru v Boha. V mužném věku boj mezi dobrem a zlem nabývá ještě větších rozměrů, a břímě života tíží více, mladistvé illuse mizejí, vášně zůstávají, i hrozí ubohé lodi ještě větší nebezpečí, že se stane kořistí rozbouřených vln.

Ale vždy jest tu kněz, tento kormidelník lidské plavby, její anděl spásy, její opora, těšitel a spasitel. Ježíš nedává ho pouze malým dětem, ale

i jinochům a dívkám, mužům a ženám, boháčům i chudášům, dává jej i starci nad hrobem se chýlícímu. Kněz náleží všem, poněvadž všichni ho potřebují.

Proto jest zpověď nejen pro dítě, ale i pro tebe: sám zmůžeš jen velmi málo; jsi sláb a ke zlému nakloněn. Bez prodlení jdi se tedy vyzpovídat a nehrej si na hrdopýška! Málo to sluší lidem tak ubohým, jako jsi ty!

XIII.

„Nepotřebuji se zpovídat! Nikomu jsem neukřivdil. Proč bych nemohl i bez zpovědi zůstatí počestným člověkem?“

Počestným člověkem — těžko. V každém případě však jest nemožno zůstatí bez zpovědi křesťanem. Nuže, věz: my všichni jsme zavázáni býti právě tak křesťany, jako poctivými lidmi.

Ostatně „počestný člověk“ podle světa znamená velmi málo. Ze sta náhodou vzatých osob jest dojista aspoň devadesát pět, kteří nikoho nezavraždili, kteří nespáchali větší krádeže, nebyli policejně stíháni, a tedy podle občanských zákonů jsou téměř bezúhonní.

Ale nahlédni poněkud hlouběji do jejich vnitřního života, do svědomí těchto devadesáti pěti počestných lidí! Kolik z nich se modlí, zachovává Boží přikázání, plní nejpřednější ze všech povinností člověka zde na zemi? Kolik z nich se rouhá, ruší svatý zákon nedělní a i jiné nutí, aby ho nezachovávali? Kolik z nich zanedbává nejdůležitější rodinné povinnosti? Kolik z nich jest v domácnosti přímo nesnesitelných? Každá maličkost budí jejich hněv a pomstychtivost! Kolik z nich těžce hřeší proti dobrým mravům, dopouští se smilství a páše hanebnosti, za něž musili by se rdítí, kdyby se o tom jiní dověděli? Kolik z nich nekrade sice zjevně, ale přece skutečně, díky tisícovým vytáčkám svědomí a všeobecně známým zvykům obchodním? A přece jsou to samí „poctiví lidé“, za něž každý

je považuje, a zvláště oni sami sebe! — A ty myslíš, že všichni tito poctiví lidé jsou též poctivci v očích Božích? Myslíš, že zpověď není pro ně? Ale, ale, můj drahý, právě pro takové jest zpověď. „Jedinou uzdou pro tajné zločiny jest zpověď,“ řekl Voltaire. Hleď, netvrdím toho pouze já, ale i on, „počestný člověk“ prvního řádu.

Tedy počestní lidé jsou pro zpovědníci výbornou zvěřinou, zvěřinou nejlepší jakosti, vonící pýchou a domýšlivostí, zvěřinou o slepém svědomí a tvrdé kůži, kterou skoliti dovedou jen broky dobrého zpovědníka. Přijď tedy beze strachu, můj počestný člověče, můj dobrý příteli, kterýs nikdy nic zlého neučinil! Zpovědník otevře ti oči a ukáže, čím jsi a čím ne. Myslíš, žes bílým holoubkem; on ti ukáže věrné zrcadlo malého zpytování svědomí, i budeš překvapen, až uvidíš, žes černým havranem.

XIV.

**„Znám mnoho lidí, kteří se často zpovídají,
a nejsou proto lepší.“**

Mnoho lidí? To není pravda; několik — ano, dost možná. Pak se to týče těch, kteří se zpovídají špatně, což jest totéž, jako by se nezpovídali vůbec. Myje-li se kdo špatně, toť jako by se téměř ani nemyl.

Ale kdo se myje pečlivě a často, jest čistší, než kdyby se nemyl; o tom nelze pochybovat. Kdo se zpovídá dobře a často, jest lepší, než kdyby se nezpovídal, ano tou měrou jest lepší, že posléze stává se dobrým, často i velmi dobrým. Netvrdím, že se stane naprosto dokonalým; dokonalost není z tohoto světa, a samo náboženství, jež vede k dokonalosti, učí, že plného uskutečnění může dojíti pouze na věčnosti.

Ale byť i zbožní křesťané nebyli dokonalí, jsou přece nekonečně lepší, než lidé bezbožní a lhostejní. Mají sice též jak oni více méně šťastné vrozené dobré vlastnosti; ale kromě toho jest

u nich ještě jistý souhrn ctností již nabytých, čímž nemálo se polepšili ve svém chování. Učí se ve škole kněze-zpovědníka, jak ve všem se třeba polepšiti: manželé, jak mají býti věrni, rodiče, jak pečlivě mají vychovávat své děti, jak mají ctíti, poslouchati a podporovati své rodiče, mladé dívky, jak si mají zachovati skromnost a čistotu, jinoši, jak čistotou, modlitbou a prací mají posvěcovati své mládí, pánové, jak mají milovati své sluhy, sluhové, jak mají věrně sloužiti svým páním, boháči se učí soucitné lásce, chudí trpělivosti a odevzdanosti, slovem, každému dostane se poučení, jak má zůstat dobrým a státi se lepším.

Pověz, zda mezi tvými známými, kteří se často zpovídají, jest mnoho špatných synů, špatných manželů, nevěrných žen, zda mnoho opilců, zhyralců a zlodějů? zda mnoho lehkomyšlných mladých dívek, nesmiřitelných nepřátel, pohoršlivých osob?

Máš v oku břevno, můj milý příteli, a vidíš stéblo v oku svého souseda. Vyndej nejprv břevno z oka svého a pak budeš spravedlivě mluvit o našich stéblech.

Přes všecky nedokonalosti a vady křesťanů, a řekl bych i samých kněží, zůstane vždy zpověď tím, čím jest: spasitelnou vodou, která očišťuje svědomí, a ty nikdy mne nepřesvědčíš, že voda nemyje.

XV.

„Dříve jsem chodíval ke zpovědi, ale přes to vše klesal jsem zase.“

Kdysi jsem se myl, ale přes to vše pošpinil jsem se zase. Kdysi jsem jedl a přes to vše mám zase hlad. Věru, zbytečná to práce a marná námaha. Opravdu měl bych chuť přestat se mýti, přestat i jísti. Co tomu říkáš?

Život duševní jest jak život tělesný; o obojí ten život třeba pečovati, třeba ho udržovati, živiti, chrániti a síliti; trpělívá ta práce začíná

každodenně nanovo a bude trvati až do smrti. Proto též prohlašuje Pán Bůh v Evangeliu, že jen „ten bude spasen, kdo vytrvá až do konce.“

Jsi příliš ukvapený, můj drahý; jedinou ranou chtěl bys všechno odbýt. Ale tak nesmíme si počínati. Dosti má den na své lopotě; dnes myj se a jez pro dnešek, zítra myj se a jez pro zítřek, a tak dále a dále až do konce. Podobně jest i s tvou duší: dnes ji očisť a ošetři, a nestarej se o budoucnost, které se snad nedočkáš, a která, když se dostaví, pečovati bude sama o sebe. Modli se, zpovídej se, přijímej Tělo Páně a služ Bohu; vždy začíněj znova a nikdy v tom neumdlévej!

Natáhnu-li hodiny, nežádám, by chodily bez konce, a v pravidelném denním jich natahování nevidím nic neobyčejného. Natahuj i ty znova a znova svůj vychozený stroj, své ubohé svědomí, které se opožďuje i snadno zastavuje a má velmi potřebí časté prohlídky hodinářovy.

XVI.

„Zpovídati se — toť mrzutá věc.“

Vždyť nechodíme ke zpovědi pro zábavu. Pouze těkaví a lehkomyšní dělají jen to, co je baví. — Povinnost, ať již jakákoliv, není obyčejně zábavná, a život se skládá z povinností. Zjedná-li povinnost tu a tam nějaké potěšení, věř mi, že jest to pouhá oasa na poušti. Pán Bůh zachází s námi jako matka s malým dítětem: chce-li, aby jedlo chléb a maso, přidává k masu omáčku a chléb namaže máslem neb marmeládou. Zábava jest jako marmeláda; povinnost jest chléb, chléb výživný, který sytí. Jsi snad dítětem, že chtěl bys pouhou marmeládu bez chleba? Změkčilé duše, které živí se jen tímto způsobem, jsou v pěkném stavu! Umějí se jen smáti, a přece Bůh řekl: „Běda vám, kteří se smějete!“

Služme Bohu, poněvadž jest to naší povinností, naší velkou povinností. Modleme se, zpovídejme se, poněvadž jest to povinnost, poněvadž

jest prospěšno i potřebno se zpovídati, často se zpovídati. Těší-li nás to, tím lépe; mrzí-li nás to, tím hůře, o to tu neběží. Uměj jednou pro vždy přemoci tyto malicherné obtíže, a nikdy, kdykoli půjde o povinnost náboženskou, nikdy neopakuj ono zbabělé slovo: „Toť mrzuté.“ Mnohem mrzutější by bylo jíti do pekla a věčně tam hořeti.

XVII.

„Jest to příliš těžké; nemám odvahy.“

Generál B..., bývalý maršálek polního četnictva a čestný člen dělnického Družstva sv. Františka Xavera, zemřel v Paříži ve farní osadě sv. Sulpice r. 1845 s city nejhlubší zbožnosti. Dvě léta před tím, při slavnostní akademii téhož Družstva, seděl vedle ředitele, dobrého Bratra Jana Almužníka. Před zahájením slavnosti poklepal mu přátelsky na rameno a řekl: „Vidíte, drahý Bratře, se mnou už jen do starého železa, nic více...“ „Těžko věřit, milý generále,“ odpověděl Bratr s úsměvem, „nač chtěl byste si stěžovati vy, jehož krev tekla na bojišti? Leda snad na nějaké opoždění vůči velkému Generálovi tam nahoře. Ale dojísta dnes nebo zítra smíříte se s Ním...“ „Nevím, co to jest, ale od jisté doby hýbe mi srdcem, co vidím a slyším. Ale víte... ta zpověď... v tom vězí suk... Věřte mi, že útok na nepřátelskou baterii nenaháněl by mi tolik strachu...“ „Ale, milý generále, vy a báti se? Báti se jak dítě? Z blízka není to tak těžké, jak zdá se z daleka; jest to černý lék, který těžko se polyká, ale uvnitř jest líbezný a jistě uzdravuje... Hm, černý lék vždy jest hořký.. Třeba velké odvahy, aby “ V tom zahájení akademie přerušilo další rozmluvu.

Za tři měsíce přišel dobrý generál opět do kláštera. „Drahý Bratře,“ volal již z daleka na Bratra Jana Almužníka, sotva ho zahlédl, „již se stalo. Víte, co tím chci říci?“ „Domýšlím se trochu,“ odpověděl s úsměvem dobrý Bratr. „Ano, již se stalo. Spolkl jsem lék a jsem uzdraven,

hezky uzdraven a velmi spokojen. Měl jste pravdu. Věru, není to strašné, leda jen z daleka a pro zbabělce. Hleďte, mezitím kdy jsem mluvil, padala mi tíha se srdce. Zmládl jsem o třicet let. Jsem tak šťasten, že radostí bych skákal až do stropu.“ ... Při těch slovech stiskl Bratrovi ruku tak mocně, že div mu jí nerozmačkal.

„Jak jsou nešťastní a pošetilí, kdo zůstávají ve hříchu,“ řekl jiný ze staříckých konvertitů, který po celá léta se neodvažoval vyznati se ze svých chyb. Ale nyní dostal rozhřešení a radostí všecek bez sebe, pravil knězi se slzami v očích: „Mohu vás ujistiti, že jsem dosud žil jako v pekle; ale ve chvíli rozhřešení cítil jsem tak velikou útěchu, že v ráji sotva ucítím větší.“

Zkus to sám a pak neřekneš: „Toť příliš těžké.“ Naopak zvoláš: „Jak dobrý jest Bůh, že se spokojuje s tak nepatrným zadostučiněním, že tak snadno můžeme se spasiti.“

Rozvaž: s jedné strany věčný oheň pekelný se svým hříchem a s druhé strany vyznání, samolásce sice nepříjemné, ale srdci milé; vyznání prosté, sotva deset neb patnáct minut trvající, vyznání učiněné příteli, shovívavému otci, jehož úřadem jest odpouštět, těšiti a milovati. Zdá-li se ti to ještě těžké, nevím věru, kam jsi dal hlavu. Kdyby některý ze zavržených mohl se vrátiti na tento svět a dosáhnouti odpuštění úplným vyznáním svých hříchů, pro něž byl zavržen, jak byl by rád, jak by děkoval! Ty — ty máš ještě čas! Buď tedy rozumný a s radostí se vybav ze strašného jícnu, který tě pohltí snad brzy a navždy!

XVIII.

„Dopustil jsem se příliš velkých hříchů; nedá se to vůbec pověděti.“

Dřív neb později musí se to pověděti. Nuže rozhodni se! S odvahou k činu! Čím dříve, tím lépe! Ať jsou tvé chyby jakékoliv, mohu tě ujistiti, třeba bych tebe neznal, že zpovědník slyšel

již mnohem větší a hroznější. Divná to samoláska, která se domnívá, žeš samojediný svého druhu, žeš první i v zločinu. Jest to obyklá lest ďábelská. Chce-li svéstí někoho ke hříchu, praví: „To není nic! Toť pouhá maličkost! Lítostí a zpovědí všecko se napraví.“ Ale po spáchaném hříchu lhář mluví zcela jinak: „Cos to udělal?“ křičí, „jaká hanba! jaká potupa! jak to jest ohyzdné! Zda osmělíš se kdy z toho se vyznat? Nikdo ještě nespáchal něco podobného!“ ... Lhář, dvojnásobný lhář! Lže napřed, lže potom! Před hříchem zakrývá velikost zla; po hříchu nesmírně přehání. Před hříchem odnímá vzpomínku na spravedlnost Boží, po hříchu usiluje, abychom zapomněli na nekonečnou Boží dobrotu, něžnou lásku a odvěké milosrdenství. Před hříchem i po hříchu dali jsme se podvésti a oklamati.

„Vlk,“ praví sv. Augustin, „svírá ukradené ovci hrdlo, aby svým bekotem nemohla přivábiti pozornost pastýřovu. Tak ďábel též celému množství hříšníků zavírá ústa; bojí se, by nevolaly na pomoc pastýře duší.“ — Ubohé ovečky, bečte, křičte a budete zachráněny.

XIX.

„Mé hříchy jsou příliš veliké, než aby mi je Bůh mohl odpustiti.“

Příliš veliké hříchy, než aby ti je Bůh mohl odpustiti? Rozvážil jsi, co pravíš? Toť rouhání! Dobrota Boží jest nekonečná, naprosto nekonečná, bez míry, bez mezí. Víra praví: „Bůh odpouští vše srdci kajícímu.“ Mysliť opačně, toť blud a bezbožnost!“

Slyš, jak Bůh mluví v evangeliu, pohleď, jak tam jedná! Do chrámu jerusalémského přivádějí ženu, která se provinila nejhorším zločinem. „Máme ji ukamenovati?“ táží se fariseové Pána Ježíše. — „Kdo mezi vámi jest bez hříchu, vrz první na ni kámen!“ odpovídá Pán. Zástup se rozchází, žena cizoložná s lítostí vyznává svůj zločin. — „Ženo,

nikdo tebe neodsoudil?“ táže se Ježíš. — „Nikdo, Pane.“ — „Ani já tebe neodsoudím! Jdi a již nehřeš!“

Zacheus, ten pohoršlivý zloděj, přijímá Pána ve svém domě. Židé reptají: „K hříšnému člověku zavítal.“ Ale dobrota Ježíšova dojala srdce hříšného Zachea. Klesá k nohám božského Spasitele a vyznává své viny. „Aj, polovici majetku svého, Pane, dávám chudým, a oklamal-li jsem koho v čem, navrátím čtverásobně.“ — „Dnes,“ praví Ježíš, shlížeje naň okem milosrdenství, „stalo se spasení domu tomuto . . . Vždyť Syn člověka přišel hledat a spasit, co bylo zahynulo.“

S touž soucitnou dobrotou bez jediného slova výtky přijímá lítost Marie Magdaleny, veřejné hříšnice. S láskou hledí na ni, ona pláče u jeho nohou a bije se v hrud'. Ujímá se ji proti Šimonovi fari-seovi a odpouští jí hříchy, nesčíslné hříchy: „Odpouštějí se tobě hříchové tvoji. Jdi v pokoji!“ A očištěná hříšnice vstává proměněná a svatá; z Magdaleny stala se svatá Maria Magdalena, po Panně Marii nejsvětější ze všech žen ve sv. evangeliu.

Ještě i na kříži Ježíš odpouští, ustavičně odpouští. S počátku též se Mu rouhal lotr, visící po pravé straně, právě tak jako druhý lotr, jako všichni ostatní. Ale jeho srdce se dotkla milost Boží; tichost a trpělivost Ježíšova ho odzbrojily; vchází do sebe, lituje a vyznává své zločiny. „Pane,“ volá prosebně, „rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého!“ „Ještě dnes,“ odpovídá Spasitel laskavě, „budeš se mnou v ráji!“

Takový jest Bůh, kterého se bojíš. Ubohý člověče, neznáš ho, a podle svého srdce soudíš jeho Srdce. Pros ho za odpuštění své nedůvěry, která tak uráží jeho lásku. Proto pospěš k němu a jako marnotratný syn vrhni se mu k nohám! Čeká, ukrývá se ve knězi, na tebe ve zpovědnici.

Nebud' jako Kain, jenž první z nekajících hříšníků volal rouhavě: „Můj hřích jest příliš veliký, než abych mohl dojít odpuštění.“

Kain, Jidáš . . . lidé zoufalosti, a proto lidé záhuby. Petr, Magdalena, Zacheus, Augustin — jména požehnaná a slávou ověččená, poněvadž uměli plakat, doufati a milovati.

Ubohý hříšníče, ať jsi kdokoliv, přestaň se již bát! Lituj, a buď ujištěn, že ti bude odpuštěno.

XX.

„Nestojí za to, abych se namáhal se zpovědí; jsem sláb a vím již napřed, že klesnu zase.“

A já, já vím, že konečně přestaneš klesat a že bude z tebe jednou řádný člověk. Sám ze sebe nemůžeš nic, toť pravda. Ale s pomocí Boží, silou svatých svátostí, za vedení dobrého zpovědníka zmůžeš všecko. Nemocný horečkou stížený nemůže dobře chodit, ani pracovat. Ale sotva se mu vrátí zdraví, začíná chodit pevným krokem, a když úplně zesílí, i těžkou práci vykoná snadno a bez únavy. Jest to jakoby zcela jiný člověk. Tak bude i s tebou, můj drahý, až budeš opravdovým křesťanem, křesťanem věrným a účinným. Dnes, vlastním silám zůstavený či spíše vlastní slabosti, snadno zemdlíš, nemůžeš se modlit, dobré tě nudí, nedovedeš býti čistým, odevzdaným, trpělivým atd.; ale choď ke zpovědi, přistupuj často ke stolu Páně a poslouchej rady dobrého zpovědníka, který ti chce pomáhat; pak dojista v krátké době budeš udiven, jak prospěšně jsi se změnil účinkem zbožnosti. I ty budeš jiným člověkem.

Nedomnívej se však, že jednou ranou se staneš dokonalým; dítě nedospěje v muže za jediný den. Klesneš-li opět přes opravdově dobrou vůli, nepozbývej mysli a nediv se! Vstaň rychle, klidně a zmužile; budeš-li vytrvale tlouci na hřebík, posléze jej přece zatlučeš pevně do zdi!

Kdo chce cíl, chce i prostředky. Chceš-li býti silným, pospěš ke zdrojům božské síly! Prýští ze svatých svátostí jako ze studnice života!

XXI.

„Každý by se mi vysmál, kdybych chodil ke zpovědi.“

Každý — to trochu mnoho. Hlupci, bezbožníci, opilci, vůbec lidé suroví, kteří nechápou věci vznešených — dost možná, ale upřímně pověděno, zda opravdu ti tolik záleží na vážnosti všech těchto lidí? Jsou převrácení a pošetilí; co však jest rozumnému člověku po úsudku lidí bláhových a zlomyslných? Ať děláš, co chceš, přece nikdy se všem nezalíbíš. Jsi-li dobrý, nelíbíš se zlým, jsi-li zlý, nelíbíš se dobrým. Komu raději se máme nelíbiti? Dojista zlým, jako oněm, kterých si nevážíme. Aneb snad myslíš, že lépe jest líbiti se zlým než dobrým, bezbožníkům než křesťanům, lidem pošetilým než moudrým, zlému duchu než Pánu Bohu?

Pravíš, že by se ti lidé vysmívali? Co na tom? Kdyby se ti vysmívali, že zevnějšek tvůj jest bezvadný a čistý, že ty sám jsi plný svěžesti a síly, že obchod tvůj zkvétá, zda chtěl bys proto vše zjišťovati? Co činiš pro tělo, čiň i pro duši; krácej cestou přímou, plň své povinnosti, služ Bohu, spas duši svou a nech hlupců, ať se smějí! Kdo se směje naposledy, ten se směje nejlépe!

Že by se ti smáli? Snad ne tolik, jak si představuješ. Světáci jsou spíše lehkomyšní než zlí; dobro, pravé dobro vždy mají v úctě. Je-li tvá zbožnost hluboká a opravdová, bez malichernosti, jsi-li vždy a všude, zmužile a otevřeně, s povzneseným čelem křesťanem neohroženým, jsi-li ke všem laskavý, shovívavý, vlídný a srdečný, pak buď jist, že nikdo se ti nevysměje, naopak všemi budeš ctěn, vážen a milován. Znal jsem mladého vojenského hudebníka, který třikrát v týdnu chodil k sv. přijímání a zjevně před všemi soudruhy vedl život hluboce křesťanský. Soudruhové spočátku si ho dobírali vším možným způsobem. Ale když se nedal a zmužile i vesele stál na svém, dali mu pokoj, a posléze vážil si ho celý pluk od plukovníka až do posledního pěšáka.

Zanech i ty všech lidských ohledů a nebuď zbabělý! Bůh nechce zbabělců ve své službě. Nestyd' se zjevně choditi ke sv. zpovědi! Sloužiti Bohu — budiž tvou slávou! Snad jsi již někdy zaslechl o slavném generálovi Bedeau, který v Alžírsku dobyl velkých vítězství. Na jedné z těchto výprav r. 1846 potkal kněze ubírajícího se do Konstantiny. Ihned dal rozkaz k zastavení, sestoupil s koně a pokleknuv před knězem, začal se mu zpovídati. Ukončiv obrátil se k svým vojínům: „Moje děti,“ řekl jim, „za několik dní budeme státi nepříteli tváří v tvář. Chce-li některý z vás uvést do pořádku své svědomí, nechť vystoupí z řady a učiní jak já!“

Vystup i ty z řady! Vystup z ovzduší zlých návyků, zanech jich, zanech lhostejnosti a učiň jak on!

XXII.

„Co si bude zpovědník o mně mysliti? Bude mnou pohrdat!“

Považuješ kněze za tvrdého a necitelného fari-sea? Neklam se: kněz náleží hříšníkům; jest otcem a přítelem všech ubohých hříšníků. Nepohrdá nikým; víc než kdo jiný jest zasvěcen v lidské slabosti, víc než kdo jiný má s nimi soucit. Vyslanec Ježíšův jest jak On dobrým pastýřem; nikdy neodhání ubohých oveček, jež se vracejí do stáda.

Proč měl by zpovědník tebou pohrdat? Zda zaslouží pohrdání, kdo lituje zla, jež spáchal? Hřích jest hoden opovržení, ano, dozajista; ale lítost, svatá, božská lítost, zda není zvána druhou nevinností? — Nic není na zemi cennějšího, nic vznešenějšího, nic úctyhodnějšího než ubohý hříšník, který zmužile přichází před Bohem se pokořit, který upřímně a prostě vyznává svá poblouzení, své chyby, své veliké chyby, který přísluhovateli svátostního odpuštění slibuje, že nechce již hřešiti. Taký projev jest nejhlubší útěchou a radostí katolického kněze.

Kdyby tvé dítě upadlo do bláta, přišlo pak k tobě celé zarmoucené a horlivě se začalo mýti

a čistiti, řekni, zda mohl bys jím pohrdat? zda bys neviděl v jeho úsilí patrný důkaz jeho lásky k čistotě? Tak jest i s ubohými kajícíky, kteří přicházejí ke knězi, aby dosáhli očištění. Již tento krok jest nepopíratelným důkazem, že si oškliví zlo, že milují dobro, že jsou proto hodni úcty a lásky.

Veliký Bože, jak nesprávné ponětí máme o smýšlení katolických kněží! Jak špatně je známe, jak špatně o nich soudíme! Nic nedojímá kněze hlouběji než zmužilá odvaha dobré zpovědi, podle níž může souditi na duši. Jako Bůh sám, i on cení více publikána, více cení vinníka, jenž se pokoruje, než farisea, pyšného čestného člověka.

Taký ubohý publikán přišel jednoho dne k sv. Františku Saleskému a s velkým sebezapřením vykonal generální zpověď ze všech čtených poblouzení svých mladistvých let. Dobrý biskup, dojat pokornou lítostí svého kajícíka, projevil mu po rozhřešení svou spokojenost a radost. „Chcete mne dojista jen potěšiti,“ odpověděl kajícík všecek zahanben; „nemůžete si přece vážit takého bídníka jako jsem já.“ „Mýlíte se velice,“ odpověděl sv. František, „byl bych pravým fariseem, kdybych po rozhřešení považoval vás ještě za hříšníka. V očích mých jste nyní nad sních bělejší. Dvojnásobně musím vás milovat: předně pro velikou důvěru, kterou jste mi osvědčil, otevřev mi tak dokonale své srdce, a pak proto, že jste nyní mým synem, mým pravým synem v Ježíši Kristu. Hleďte, z nádoby potupy změnil jste se v nádobu cti. Zda nehleděl Pán více na slzy u sv. Petra než na jeho pád? Ostatně musil bych býti velmi necitelný, kdybych neměl účasti na radosti andělů. Věřte mi, že vaše slzy účinkovaly u mne podobně, jak voda u kováře, která nejen že nehasí, ale tím více rozněcuje oheň ve výhni. Ó Bože, jak miluji vaše srdce, které nyní tak opravdově miluje Boha!“ Odcházející kajícík neměl dosti slov, aby vyjádřil své štěstí a svou radost.

Běda knězi, který by se odvážil pohrdati kajícím hříšníkem!

XXIII.

„Pan farář se bude hněvat, až se doví, co jsem učinil.“

Pan farář se nebude hněvat, naopak bude nejšťastnější z celé osady. Bude Pánu Bohu děkovat, že se mu vrátila drahá ovečka, a bude tě tím více milovat, čím více bolesti jsi mu působil svým dřívějším životem.

Zda se netěší rybáři, podaří-li se jim chytiti velkou rybu? Velká rybo, ohromná rybo, dej se chytit v dobročinnou síť svého dobrého pana faráře. Dáš-li se chytit, ze všech první budeš se těšiti svému polapení.

Kdyby se pan farář proto na tebe hněval, rozhněval by si tím Pána Boha. Ví to dobře, i střeže se pustiti se v tak odvážnou hru. Ostatně nemá k tomu ani nejmenší chuti; neznám ho sice, ale přes to vše ručím za něho svým čestným slovem.

XXIV.

„A což poví-li pan farář jiným lidem, co jsem mu řekl?“

Na celém světě není ani jediného kněze, který by se raději nedal usmrtiti, než aby vyjevil hrozné tajemství zpovědní. Toto tajemství zavazuje tak naprosto, že kněz nemůže je porušiti nikdy, pod žádnou záminkou; i kdyby tím mohl vysvoboditi odsouzence od šibenice, celé rodině ušetřiti úpadek a hanbu, celé město neb celý národ zachrániti před záhubou — nic by nepomohlo. Kněz, který by slovem neb znamením vyzradil tajemství zpovědní, byl by stížen nejhroznější církevní klatbou: byl by z Církve vyloučen, byl by na celý život zbaven moci: zpovídati, sloužiti oběť nejsvětější, učiti a kázati, slovem, nemohl by konati jakýkoli úkon svého svatého úřadu.

Ale díky Bohu, nikdy nebylo slýcháno, že by se kdy nějaký kněz dopustil tohoto zločinu; ta-

jemství zpovědní zůstalo tím, čím má býti: tajemstvím hrobovým. Bůh někdy dopustil, že ubozí kněží pozbyli rozumu, a co ještě smutnějšího, i víry a kněžské cti; ale nikdy nedopustil, by tito nešťastníci porušili zpovědní tajemství. Za francouzské hrůzovlády zapomněli někteří kněží na své povinnosti, zvedali svatokrádežně ruku proti Církvi, vraždili své spolubratry, kteří zůstali jí věrni, ženili se, zpronevěřili se všem svým přísahám, ale nelze jmenovati ani jediného, který by porušil zákonu tajemství.

Tak jest i s kněžími choromyslnými. Bývalý farář sableský z diecése Manské, následkem smrtelné úzkosti, kterou mu způsobili lotři z roku devadesátého třetího (t. j. z doby hrůzovlády), pozbyl rozumu, i zůstal v hlavní nemocnici Manské po více než padesáte let; žil ještě r. 1848. Jednoho dne dostavili se k němu tři, čtyři mladíci s úmyslem vpravdě nepochopitelným: chtěli na něm vyhlouditi zpovědní tajemství. Spočátku mluvili o věcech nejrozmanitějších, až posléze ptal se jeden se strojenou domýšlivostí: „Dříve jste zpovídal, není-li pravda? To musilo být zajímavé! Co pak vám to vypravovali?“ V téže chvíli vzpřímil se šílenec. „Vy bezbožníci!“ volal v návalu zuřivosti, „vy hanebníci! Vy chcete vyzvídati o zpovědi? O tom se nikdy nemluví! Nikdy! Nikdy!“ S těmi slovy vyhnal je ze svého pokojíka.

Téhož kněze navštívila jindy jedna z jeho bývalých duchovních dcer. „Nepoznáváte mne?“ řekla mu, „dříve jsem se u vás zpovídala . . .“ „Nešťastnice,“ zvolal přerušiv ji prudce, „pryč odtud! Mluvíte mi o zpovědi! O tom se nesmí mluvit!“

Někdy jisté nahodilé shody zavdaly příčinu k podezření mlčenlivosti toho neb onoho zpovědníka; ale když se věc prozkoumala, ukázalo se, že podezření bylo bezdůvodné. Jistý výtečný kněz, rektor semináře sv. Sulpice, vypravoval mi zajímavou příhodu. Podle domácího obyčeje v semináři podal jak jindy na večer předmět k zítřejšímu rozjímání. Hned poté přišel k němu jeden ze seminaristů celý zaražený a smutný. „Důstojnosti,“

řekl rozhořčeně, „již nikdy nebudu se u vás zpovídati. Pověděl jste dnes, z čeho jsem se vám včera zpovídal. Toť nepěkné; nemyslí jsem, že jste schopen něčeho podobného.“ Dobrý rektor žádal udiven o vysvětlení a potom překvapenému seminaristovi ukázal lístek, na němž měl napsaný celý předmět zmíněného rozjímání; choval jej mezi svými papíry již patnáct let.

Zpovědní tajemství nebylo nikdy porušeno. Vrz své chyby v tuto bezednou propast! Kněz brzo na všecko zapomene; mohu to dosvědčiti svou vlastní zkušeností. Jest to zvláštní mohutnost, kterou nás Pán Bůh obdařil. „Co vím ze zpovědi,“ řekl již ve čtvrtém století sv. Augustin, „vím ještě méně, než co nevím.“

Vypravuje se, že za revoluce oženil se jistý špatný kněz; poněvadž byl mírné povahy, vládl v domácnosti klid. Jen jednou byl těžce porušen; z manželského pokoje ozývaly se křiky, rány, házení nábytkem — vůbec byla to hotová bitva. Co se stalo? Žena měla nešťastný nápad: vzala na přetřes bývalou zpovědní činnost svého chotě. Tento však si náhle uvědomil svou kněžskou důstojnost a odpověděl kopáním a bitím.

Neboj se a jdi ke zpovědi! Tvůj pan farář není ženatý.

XXV.

„Nemám rád našeho faráře; nikdy se nepůjdu k němu zpovídat.“

Tedy jdi k jinému! Máme dosti kněží, a dobrých kněží. Církev ti tu zůstává úplnou svobodou, a tvůj farář rovněž.

Nezáleží, zda se zpovídám Petrovi neb Pavlovi, jen když se zpovídám. Myj se vodou říční neb pramenitou neb z vodovodu, a třeba, těší-li tě to, i vodou dešťovou; hlavní jest, aby ses myl. Buď čist! Jen toho si žádá duchovní správce, žádá si Pán Bůh.

A potom, polož ruku na srdce a pověz, zda opravdu pan farář jest překážkou tvé zpovědi?

Kdyby pan biskup dal ho zítra jiným zastoupiti, zda by ses zpovídal jeho zástupci? Z dvaceti stížností tohoto druhu jest dojista devatenáct jen pouhou záminkou, pouhou průhlednou vytáčkou. Nuže, můj drahý, buďme upřímní a nesvalujme na faráře, který za nic nemůže, haldu vlastní zlé vůle!

XXVI.

„Můj zpovědník zemřel, a jiného kněze neznám!“

Ale Pán Bůh nezemřel, a ty také ne. Tvé rozumování jest babské rozumování.

Že umřel tvůj zpovědník? Tedy se modli za něho .., ale pomysli též na sebe! Hledej jiného kněze, a zvol si toho, jenž zvláště vyniká zbožností, dobrotou a obětavostí! Přihlédni též, který kněz zpovídá nejvíce osoby tvého stavu, a jdi k němu s celou důvěrou; záhy se s ním spřátelíš.

Nezapírám, že změna zpovědníka jest trapná, rovněž změna obyčejů; kdo však by se dal zstrašiti tak malou překážkou?

Ale věř, že v celé Církvi jest vlastně jen jediný kněz, vždy týž, který neumírá, náš Pán Ježíš Kristus, který svůj úřad spásy a posvěcení vykonává nerozdílně každým člověkem, kterého přioděl svým božským kněžstvím. Ve zpovědi máme viděti především Ježíše Krista; člověk jest jen případkem a nástrojem.

XXVII.

„Již dlouho jsem nebyl u zpovědi; ani nevím, co se při tom dělá.“

Ach, jestliže pouze to tě zdržuje, nic není prostšího; vyhledej pana faráře neb některého jiného kněze, ke kterému máš důvěru, buď v jeho obydlí neb v sakristi aneb ve zpovědnici, a řekni mu:

„Chci se smířiti s Pánem Bohem, chci se zpovídati.“ Potom ho požádej, by ti pověděl, jak se máš na to dobře připravit, a učíš věrně podle jeho rady. Mužové mohou se všude zpovídati; ženy, s výjimkou nemoci, pouze v kostele ve zpovědnici. Zeptej se ještě kněze, kdy bys mohl přijíti, a pak v ustanovený den a v umluvenou hodinu se zmužile vydej na cestu. Bůh láskyplně na tebe hledí, anděl strážný jde po tvém boku, ale ďábel zuří a táhne tě zpátky; Matka Boží však a všichni svatí ti žehnají a prosí za tebe . . . Před zpovědí poklekni klidně a pokorně, poznamenej se sv. křížem a připomeň si, že tu neoslovujeme kněze „Pane“, nýbrž „Otče“. Není tu pána; je tu jen otec, který přijímá a těší své dítě. Nesmí se mu též říkati „tatínku“, jak to kdysi učinil jistý pařížský klučík. — Potom se modli „Vyznávám se Bohu všemohoucímu“ a pak pořádkem přikázání Božích a církevních i sedmera hlavních hříchů a zvláštních povinností svého stavu vyznej se prostě z chyb, které jsi poznal při zpytování svědomí. Jsi-li na rozpacích, jak se vyjádřiti, zvláště co se týče hříchů proti čistotě, popros zpovědníka, aby ti pomohl otázkami, a on ti ochotně usnadní vyznání.

Nestarej se, jak se omluviti, to není k ničemu. Nepouštěj se též do vypravování a vůbec neplýtvěj časem na nepotřebné věci; když jsi skončil, pros Boha z hloubi srdce za odpuštění. Dávej pozor, jaké napomenutí ti udělí kněz a jaké pokání ti uloží; zatím, co ti uděluje požehnání neb rozhřešení, pokorně skloň hlavu a vzbud' lítost neb se pomodli Otčenáš. Chvilé rozhřešení jest slavnou chvílí; tu kněz jménem Ježíše Krista odpouští hříchy . . . Po zpovědi poděkuj vroucně Pánu Bohu! Vykonej též co nejdříve uložené pokání a obnov svá dobrá předsevzetí. Potom se vrať domů s radostným srdcem, šťasten jako král!

Hleď, toť všecko! Sám musíš uznati, že v tom není nic spletitého!

XXVIII.

„Byl jsem čtyřikrát, pětkrát u zpovědi, a nedostal jsem rozhřešení; již toho mám dost nemohu ustavičně tak nadarmo běhat.“

Upřímně se přiznám, že — dost možná — není to zcela tvojí vinou, ač se mi to zdá málo pravděpodobné. Snad se obává tu a tam některý zpovědník, že kající není dostatečně připraven na rozhřešení, a proto žádá, by přišel vícekrát, čímž ovšem ho vydává v nebezpečí, že konečně zmalomyslní. Úmysl jest dojista dobrý, ač se neohlíží dosti na milosrdenství Boží, na moc milosti Boží, na lidskou křehkost, na příklady světců, na ducha sv. Církve. Za nedostižných duchovních cvičení, jaké dával P. Ravignan, přišel k němu mladý, as třicetiletý muž, který však hned na počátku prohlásil, že se nepřišel zpovídat. Chtěl pouze předložit některé pochybnosti, které ho znepokojovaly. P. Ravignan, okouzlen způsobem i mluvou svého návštěvníka, tázal se, proč se nechce zpovídat, když, jak se zdá, jest tak dobře připraven. „Nemohu,“ odpověděl tázaný, „to převyšuje mé síly. Před několika lety jednou jsem je měl, i odhodlal jsem se ke zpovědi; obrátil jsem se na jistého kněze, který mne sice vlídně přijal, ale žádal, bych k němu opět a opět přišel, pamatuji-li se dobře, bylo to pětkrát neb šestkrát; i omrzelo mne to konečně a přestal jsem k němu chodit . . .“ „Nechci dojista nikoho haniti,“ odpověděl ctihodný řeholník s milou vážností, „ale kdybyste byl jist, že dostanete rozhřešení, nechtěl byste se přece ještě pokusit?“ „Vy že byste mi hned po zpovědi dal rozhřešení?“ „Neznám vás, drahý pane,“ odpověděl kněz, „ale nebylo by to nemožno, a já troufám si doufati. Nechcete, abychom zkusili?“ „Z celého srdce! Nikdy jsem si nepomyslnil, že jest to možno.“ Poklekl, vyzpovídal se a dostal rozhřešení. Za tři dni v kostele Matky Boží vykonal své velikonoční přijímání. Od oné doby přistupoval často ke sv. svátostem s takým blahem, s takým nevýslovným klidem, jaký znají pouze křesťané.

Později náležel k nejhorlivějším členům konferencí sv. Vincence z Pauly na Svatojakubském předměstí v Paříži a k hlavním oporám všech dobrých podniků tamní městské čtvrti.

Ostatně, drahý čtenáři, žádal-li kněz, abys vícekrát přišel se zpovídat, než ti udělí rozhřešení, abys tedy, jak pravíš, nadarmo jen běhal, zda vina jest na knězi? Pravím ještě jednou, že jest to možné, ale ne příliš pravděpodobné. Co by získal kněz, kdyby bez potřeby lidi trmácel? Kněz nemůže po každé udělití rozhřešení, kdykoli jest o to požádán. Ve zpovědnici jest soudcem; soudce však nevydává zákona, ale jedná podle zákona. Neodsuzuje, neodpouští podle vlastní choutky; vůči obžalovanému jest jen nástrojem spravedlnosti, jest orgánem svrchované moci zákonodárné.

Kněz ve zpovědi jest skutečným soudcem. Jest tu služebníkem Ježíše Krista, i má souditi podle Jeho Srdce, podle pravidel Jeho Církve. Nemůže udělití rozhřešení hříšníku nedobře připravenému, jako ho nemůže odeprítí kajícímu, jenž náležitě se připravil. Dojista má se kloniti spíše k milosrdenství, k dobrotě, k důvěře; ale chybil by, kdyby neuznával práv spravedlnosti a požadavků svatosti. Odkládá-li někdy s udělením rozhřešení, chce tím docíliti lepší shody. Není pochyby, že příliš vymáhavý zpovědník vzdaluje a odstraňuje ubohé hříšníky; ale příliš lehkovážný zpovědník nezahubil by jich méně opačným způsobem.

Co však ti mohu osvědčiti jménem sv. Církve i všech dobrých kněží, jest toto: lituješ-li upřímně svých chyb, zpovídáš-li se z nich upřímně, jsi-li odhodlán se z nich polepšiti a uposlechnouti rady svého zpovědníka, dojista obdržíš hned rozhřešení. Musejí-li mnozí tak „nadarmo běhat“, jistě z desíti jest devět samo vinno.

XXIX.

„Nikdy nebudu se mocí upamatovati na všechny svoje hříchy.“

Není toho ani potřebí. Lituj upřímně všech svých hříchů poznanych i zapomenutých; vyznej se

ze všeho, nač jsi si vzpomněl; nemůžeš-li se upamatovati na přesný počet, řekni přibližný; úmyslně nic nezatajuj; buď pevně rozhodnut, v budoucnosti zachovávat co nejlépe přikázání Boží a církevní; více Pán Bůh nežádá.

Ostatně, kdo by si mohl zapamatovati přesně všechny svoje poklesky? Nikdo na celém světě. Ale Pán Bůh, který ví všecko, odpouští též všecko, vidí-li jen skutečnou upřímnou lítost. Pokoj lidem dobré vůle!

Ve své modlitební knížce najdeš ostatně velmi podrobné zrcadlo zpovědní. Můžeš ho s prospěchem použít, chceš-li vidět jasněji ve své začazené srdce. V temném tom sklepení bude ti dobrou svítilnou.

Připomeň si ještě, že hříchy, jež nebyly úmyslně zapomenuty ve zpovědi, byť to byly i hříchy těžké, jsou odpuštěny jako ostatní hříchy. Proto neznepokojuj se ani před zpovědí, ani po ní, a hled' pečlivě si zachovati pokoj srdce!

Vzpomeneš-li si po rozhřešení na nějaký zapomenutý hřích těžký, nevracej se proto ke zpovědi, a zvláště proto nevynechávej sv. přijímání; stačí, řekneš-li knězi při nejbližší zpovědi: „Otče duchovní, při poslední zpovědi zapomenul jsem mimovolně ten a ten hřích.“

Jen hled' vždy před zpovědí prozpytovat pečlivě své svědomí a zmužile chopiv se svítilny, sviť jí do všech zákoutí a úkrytů. To učiniv zůstaň klidný a zabývej se hlavně lítostí!

XXX.

„Nejsem dnes v dobré míře; až později se vyzpovídám.“

„Nemám ve zvyku,“ říkal sv. František Sáleský, „odkládati na zítřek, co mohu vykonati dnes.“ Učiň rovněž; jest to pravidlo prostého zdravého rozumu, zvláště, jedná-li se o důležité věci.

Myslíš, že zítra budeš v lepší míře než dnes? Nebudeš mít později tytéž obtíže jako nyní? Vždy

bude třeba lámati týž led, vždy šlapati po téže samolásce; vyznání chyb stejně bude státi přemáhání a snad i ještě více. Čím déle leží půda úhořem, tím tvrdší a těžší práce čeká rolníka. Čím déle zanedbáš půdu svého svědomí, tím více zatvrdne, tím více vybuchí na ní trní a bodláčí, tím větší námahy bude potřebí, aby se změnila v žírný lán. Pro lásku Boží, pro lásku k své vlastní duši nevyhýbej se obtížím, a zvláště jich nezvětšuj!

Buď zmužilý a nesmlouvej s Bohem, nesmlouvej s božským Spasitelem, jehož milosrdenství nabízí ti dnes prostředek, aby ses mohl zas k Němu vrátiti; má na zřeteli jen tvé dobro a tvé štěstí, miluje tě a chce, abys i ty Ho navzájem miloval. Jak tě může těšiti, zůstávat ve hříchu smrtelném! Jsi křesťan? Kde jest tvá víra? Nebojíš se umřít?

XXXI.

„Až před smrtí se vyzpovídám. Nemyslete, že chci umřít jako pes.“

Nechceš-li umřít jako pes, proč bys chtěl žít jako nerozumné zvíře? Zvíře jest živoucí bytost, která jí, pije, běhá, vidí, slyší, křičí, baví se, zlobí se, spí a se probouzí. S výjimkou daru řeči jsi skutečným zvířetem, nesloužíš-li Bohu, nežiješ-li pro Boha. Jedině duši se lišíme od zvířat; co činíš s ní?

Nechceš tedy umřít jak pes? Dobře, ale nezapomeň, že obyčejně tak umíráme, jak jsme žili; že chceš-li dobře umřít, musíš dobře žít. Před smrtí chceš se vyzpovídat? Velmi dobře; proto však zpovídej se již za života, a již od nynějška žij jako pravý křesťan!

Pravíš, že před smrtí se vyzpovídáš? A což dostaví-li se smrt dříve než zpovědník? dřív než myšlenka na zpověď? Klame se velmi, kdo spoléhá na poslední chvíli, jež bývá zřídka v naší moci; zaslepení příbuzní, málo pobožní a nábožensky neuvědomělí přátelé příliš často nechtějí dopustiti, abychom jí užili pro Boha; kromě toho

již sama nemoc ochromuje všechny naše mohutnosti. Kolikráte při udílení posledního pomazání nemocný vůbec neví, co se děje.

O tom často svědčí zkušenost; téměř bez ustání burácí nad našimi hlavami smrt náhlá, smrt nenadálá, a jen pošetilec se nebojí. Každé chvíle udeří hrom a nadělá kolem nás tolik obětí; hrozí bez výjimky všem, starým i mladým, zdravým i nemocným.

Nemine rok, v němž bychom neslyšeli o tom neb onom, jenž zemřel náhle a ani chvilky neměl ke smíru s Bohem. Nedávno zdravý sedmnáctiletý vězeň řekl k domácímu kaplanovi: „Až později se budu zpovídat, později, napřesrok.“ A již nazítří ho zasáhla smrt.

Svěží čtrnáctiletý hoch vstoupil do kolleje v Mertheusu. Uspořádav si své věci, ulehl večer jak jeho spolužáci na odpočinek; ráno ho našli v lůžku mrtvého.

R. 1858 žila v malé farní osadě diecése Meauské stará paní, která sice vedla život spořádaný, ale nechodila ke sv. svátostem. Přes to vše přece ujišťovala pana faráře, že za živý svět nechce umřít bez zpovědi. Tohoto neštěstí tak se obávala, že kdykoli pan farář musel někam odcestovat, vždy ho snažně prosila, aby se vrátil co nejdříve. Nadarmo ji varoval jistý kněz ze sousedství, který často s ní hovořival, aby nespolehala na poslední chvíli... Nemohla se k tomu odhodlat a dále odkládala. Když jednoho večera se chystal již pan farář na odpočinek, ozval se silně zvonek u jeho dveří. Volali ho naspěch k nemocné paní. Ihned k ní spěchal, ale přišel, když nešťastná již skonala.

V Normandii čtyřicetiletý dělník, plný zdraví a síly, byl těžce raněn jedoucím vozem. U zpovědi nebyl již celých dvacet let, ač ustavičně sliboval, že se smíří před smrtí s Pánem Bohem. Následkem různých neporozumění nezvěděl pan farář o jeho těžkém poranění, a ubožák zemřel, jak žil: bez Boha, bez odpuštění.

Mladý muž ze vznešené společnosti pařížské žil až do svého čtyřicetiletého roku jako zbožný křesťan. Ale potom začal zanedbávat své náboženské povinnosti, až posléze jich zanechal vůbec. Když později těžce onemocněl, lékaři s počátku nepoznali hroziícího nebezpečí, a příbuzní, z přílišné lidské opatrnosti, zatajili nemocnému pravý stav věci. Teprve při nové krizi volali naspěch kněze. Dostavil se však již pozdě k poděšené rodině.

Příkladů podobného druhu je bez počtu. Každý z nás jich zná několik. Bohužel, jsou to dějiny zavržených. Ty však už se z této zkušenosti, ty, který čteš tyto řádky, ty, který dnes žiješ, ale za týden snad zemřeš, zemřeš a budeš pochován, zemřeš a budeš souzen pro celou věčnost.

Proč až do smrti chceš žít ve hříchu? Snad se domníváš, že po všechny dny svého života můžeš se Bohu posmívat, jím pohrdat, šlapat po jeho krvi i jeho kříži, zneužívat jeho milostí pod záminkou, že úplně stačí, aby jeho dobrota nad tebou se slitovala, požádat ho v poslední chvíli za odpuštění? Není-li také smýšlení hanebné, křesťana nedůstojné, nedůstojné srdce šlechtného a duše ušlechtilé? Ach, jaké viny dopouštíš se tím! Jak jsi opovážlivý a drzý! Spravedlivý bude tvůj trest, tvůj věčný trest, umřeš-li jako jiní ve svém hříchu!

Taký trest stihl Voltaira. Jestliže si ho kdo zasloužil, byl to dojista on. A přece přes všecku hroznou bezbožnost, přes všecku nákazu, kterou šířil svými rouhavými spisy, sám viděl dvakráte, jak Bůh přijal jeho lítost i zpověď. Když za pobytu v Sasku těžce onemocněl, zmocnil se ho taký strach, že ihned se vyzpovídal, přijal veřejně sv. svátosti, ano dal na jevo i city lítosti, které ovšem trvaly jen tak dlouho, dokud trvalo nebezpečí. Později v Paříži dostal tak silné chrlení krve, že všecek polekaný psal jistému knězi následující lístek: „Slíbil jste mi, že mne vyzpovídáte. Prosím tedy, abyste byl tak laskav a přišel ke mně co nejdříve. Voltaire 26. února 1778.“ Když pak kněz dlouho nepřicházel, poslal pro něho

svou neteř, paní Denisovou. Dne 2. března se vyzpovídal, odvolav dříve všecko pohoršení svého literárního života. Odvolání to, později uveřejněné, bylo uloženo u pařížského notáře p. Mometa. Zní takto:

„Prohlašuji, že jsa u věku osmdesáti čtyř let zachvácen chrlením krve, nemohl jsem se vléci do kostela, a proto pan farář od sv. Sulpice poslal mi laskavě kněze P. Gaultiera; jemu jsem se vyzpovídal, abych, odvolá-li mne Bůh, zemřel v náboženství katolickém, ve kterém jsem se narodil; doufám v milosrdenství Boží, že mi odpustí všechny mé chyby. Způsobil-li jsem Církvi pohoršení, prosím Boha i Ji za odpuštění. Voltaire dne 2. března r. 1778., v domě pana markýza de Vilette, u přítomnosti P. Mignota, mého synovce, i pana markýza de Villevielle, mého přítele. Podepsáni: Mignot, Villevielle.“

Leč i tentokráte zmizela lítost s nebezpečím. Za několik týdnů dostavil se nový záchvat a nemocný opět volal kněze; ale tentokráte byli kolem něho samí nevěrci, kteří nedbajíce jeho volání, nepřipustili k jeho loži faráře od sv. Sulpice, a bezbožník zemřel v nejhroznějším zoufalství a vzteku. Jediný Bůh ví vše další. My víme pouze, že zemřel tak, jak žil; víme však též, že totéž může stihnouti každého, kdo říká: „Až před smrtí se budu zpovídati.“

XXXII.

„Zpovědník mne zná až příliš dobře; ostýchám se ho!“

Bud' zmužilejší a nedbej takých malicherných pocitů; na zpověď i na zpovědníka musíme pohlížeti okem víry! Čím více budeš viděti ve zpovědníku Pána našeho Ježíše Krista, tím lépe se budeš zpovídati.

Myslíš, že kněz si pamatuje vše, co bylo mu ve zpovědi pověděno? Ne, stokrát ne! Jak rád zůstává ve zpovědnici celé to ohyzdné hara-

burdí! Jediný dojem, který si odnáší z pokorné a upřímné zpovědi, jest zbožná úcta i srdečná a hluboká vážnost k velkodušnému kajícímu, kterého rozhřešil ve jménu Božím.

Nesmíš však zapomínat, že máš úplnou volnost zpovídati se, komu chceš. Jako jest směšné, po každé a z pouhé libůstky měniti zpovědníka, jako škodí duši, vymykati se vedení svatého kněze a vyhledávati kněze pohodlnějšího a méně dbalého, tak rovněž se přičí duchu sv. Církve, buď jak buď zpovídati se tomu a tomu knězi. Kněz jest pro věřící a nikoli věřící pro kněze; jako Ježíš, i katolický kněz přišel, ne „aby mu bylo slouženo, ale aby sám sloužil.“ Z lásky k Ježíši jsme sluhy lidských duší; proto duše mají s veškerou svobodou užívatí nás i našeho svatého úřadu. Ostýcháš-li se svého zpovědníka, obrať se bez váhání na jiného, buď pouze v tomto případě aneb pravidelně. Zpovědník miluje tvou duši a sám první bude se z toho těšiti.

XXXIII.

„Zatajil jsem ve zpovědi jisté hříchy, nemám odvahy se z nich zpovídati.“

Ubohá duše, chápu, co trpíš. Ale právě tobě pravím: Buď zmužilý! Osudné zahanbení, zvláště jedná-li se o čistotu a poctivost, vychází často z principu jinak chvalného. Vězíť pocit čistoty, poctivosti i vážnosti k nim tak hluboko v srdci lidském, že chyby proti těmto ctnostem dojímají hlouběji než jiné.

Ale není vyhnutí, třeba vyznati se z nich jako ze všeho ostatního, jed svatokrádeže musíme vyvrhnouti ještě s větší odvahou než jed jiných hříchů; svatokrádež již svou přirozeností ještě více odporuje přímo nekonečné svatosti Boží. Bude tě to státi velké přemáhání, ano, dozajista. Ale jakému hroznému osudu tím unikneš! Jak velkolepou odměnu zjedná ti toto chvilkové pokoření!

Jak bude milovati kněz tvou duši, již vyrval pekelnému jícnu! Jak si jí bude vážit!

Sv. Antonín, arcibiskup ve Florencii, vypravuje, jak v jednom ze severoitalských měst mladý, křesťansky vychovaný muž dopustil se velmi ohybného hříchu. Tímto svým pádem tak se cítil zahnaný a pokořen, že se neodvážil vyjeviti ho svému zpovědníku. Spočátku měl sice dobrou vůli, ale v rozhodné chvíli lichý stud mu zavřel ústa. I nehodně přijal rozhřešení, nehodně přijal i Tělo Páně. Výčitky svědomí poháněly ho nazpět ke zpovědníkovi, ale lichá bázeň zavírala mu ústa ještě mocněji než po prvé. Tak žil dále: stále chodil ke zpovědi, stále přijímal Tělo Páně, stále prosil Boha za odpuštění, přitom vždy více hanbil se za svůj hřích, vždy více se rmoutil z nových svatokrádeží, leč vyznati se z nich, k tomu neměl odvahy. Hledal úlevy v těžkém pokání, v almužně a v dobrých skutcích, což záhy získalo mu pověst svatosti. Posléze nemoha již déle snášet výčitek svědomí, rozhodl se, že vstoupí do kláštera, aby jednou pro vždy se zbavil té zdrcující tíhy a své hříchy odkál těžkým pokáním. Ale na neštěstí pro něho jeho dosavadní kající život zjednal mu pověst hluboké zbožnosti, a proto v kláštere ho přijali tak, jako by jeho vstoupení bylo pro druhé bratry velikou ctí a milostí. Bohužel i tentokráte zvítězila pýcha; sliboval si sice, že později, až pomínou první dojmy, vykoná zpověď z celého života a vyzná se ze všeho; naprosto ze všeho. Ale míjel týden po týdnu, měsíc po měsíci a on stále odkládal. Dle zdání žil jako svatý kající, ve skutečnosti jako velký hříšník. Nejednou si přál, aby ho stihla nějaká nehoda, aby tak násilně byl přinucen ke změně hrozného postavení. Jeho přání posléze se splnilo; onemocněl velmi těžce a skutečně se vyzpovídal; ale své vyznání zahalil výrazy tak nejasnými a temnými, že zpovědník mu neporozuměl, a ubohý kající zůstal s celým břemenem výčitek svědomí. Proto si umínil, že se vyzpovídá ještě jednou a lépe. Ale zatím nemoc se zhoršila, nemocný začal blouzniti, i zemřel,

nenabyv již sebevědomí. Dobří řeholníci, kteří viděli pouze jeho kající život, považovali ho za světce.

Za několik dní, právě když v klášteře chystali za něho smuteční služby Boží, zjevil se zesnulý jistému bratru, který se modlil v kůru; pohled na něho byl strašný: kolem dokola byl obklopen žhoucími plameny. Vyjevil polekanému řeholníkovi příčinu svého neštěstí, nyní již nenapravitelného, a dodal: „Nemodlete se za mne; jsemť zavržen.“

Chceš, aby i tobě se to přihodilo?

Vezmi si raději za vzor zmužilou pokoru sv. Anděly z Foligna, která rovněž za svého mládí byla tak nešťastna, že zatajila ve zpovědi hříchy. I jí obava o ztrátu dobré pověsti po několik let zavírala ústa. Ale jisté noci, nemohouc sebe samu déle snést, vstala a pokleknuvši vzývala se slzami v očích sv. Františka z Assisi, k němuž chovala velikou důvěru. Světec zjeviv se jí, řekl s milým soucitem: „Ubohé dítě, kdybys byla dříve mne volala, byl bych ti ihned pomohl. Zítra s ranním úsvitem vyjdi z domu; první kněz, kterého potkáš, jest ten, kterého ti posílám, aby tě rozhřešil a spasil.“ Nazítří ráno potkala Anděla před domem jistého dobrého P. kapucína, který šel do kostela sloužit mši sv. Šla za ním; po mši sv. se vyzpovídala s velkou lítostí a útěchou. Od té doby činila veliké pokroky ve svatém životě; záhy vstoupila do třetího řádu sv. Františka, kde zemřela před více než třemi sty lety, slyouc darem zázraků a vysokým stupněm dokonalosti.

Hle, jak dobrý jest Bůh! Ubohé nemocné srdce, trápené výčitkami a snad již dlouho klesající pod břemenem zlého ducha, povstaň již a učiň, jako svatá Anděla! Jdi, nerozmýšlej se, nesmlouvej s Pánem Bohem! Vrhni se slepě v náruč milosrdenství Božího a miluj pokořující vyznání, které jednak náleží ti právem, jednak ti ušetří na tomto světě výčitku i zločin a na onom světě oheň pekelný!

Epilog.

Malé tajemství a praktická rada.

Nechceš, drahý čtenáři, abych ke konci ti vyrazil tajemství všech obtíží a námitek, které se rodí v duchu, v srdci, v ústech i pod perem všech nepřátel svaté zpovědi? Jest to pokažené svědomí, svědomí plné hříchů a zatemněné pýchou. Toť celé tajemství, v tom vězí háček. „Byl jsem nevěrcem,“ řekl knězi na smrtelném loži slavný geometr Bouguer — kterého d’Alembert nazýval nejlepším hlavou celé Akademie — „byl jsem nevěrcem, protože jsem byl zkažený. Nuže, milý Otče, začneme s tím nejpotřebnějším! Víc než můj duch potřebuje mé srdce uzdravení.“

Chce-li kdo rozuměti zpovědi a zamilovati si ji, nechť se zpovídá! Ano, pravím ještě více: Chce-li se kdo připravit na zpověď, nechť se zpovídá, jako ten, kdo se chce umýt, musí si dříve vložit ruce do vody. Rovněž kdo chce věriti ve zpověď, nechť též se zpovídá!

Dne 21. prosince r. 1858 všiml si dobrý svatý farář z Arsu, o kterém jsi dojista již slyšel, jak davy, které se tísnily kol jeho zpovědnice, prodíral se urozený, elegantně oděný as padesátiletý pán, jehož hrud’ zdobila růžice Čestné Legie. Byl to bývalý vysoký státní hodnostář. Svatý kněz obvykle zpovídal muže v kostelní sakristii od osmi hodin do jedenácti, v době totiž mezi mší sv. a hodinou katechismu. Seděl u prostého stolu, před nímž byla malá stolička na klečení. Pán se blíží s uctivým pozdravem. „Pane faráři,“ praví, „chtěl bych s vámi pohovořiti o vážných věcech.“ „Dobře,“ odpovídá kněz vlídně, „klekněte si tuto!“ Při těch slovech ukázal na stoličku. „Ale, pane faráři,“ namítá host, „nepřišel jsem se zpovídat...“ „A nač tedy?“ „Chtěl bych s vámi trochu pojednat...“ „Pojednat? Neumím pojednávat. Klekněte si tuhle!“ „Ale, pane faráři, dovoluji si vám připomenout, že jsem se nepřišel zpovídat. Nemám víry, nevěřím a...“ „Nemáte víry? Ubohý člověče! Já jsem

velký nevědomec, ale, jak vidím, jste ještě větší než já. Já alespoň vím, čemu mám věřit, a vy, vy nevíte ani to. Učiňte však, co jsem řekl: Klekněte si zde!“ „Ale právě o zpovědi mám pochybnosti,“ odpověděl pán poněkud zmaten. „Nemohu se zpovídat, poněvadž nevěřím, byla by to komedie, a přece neráčíte chtít . . .“ „Věřte mi, drahý příteli, znám to! Věřte mi a klekněte si tu!“ Nevěda, jak ukončiti tento spor nového druhu, důstojník zpola rád, ale též hluboce dojat ovzduším svatosti, kterým provanuto bylo celé ovzduší arského faráře, dojat i silnou věrou, kterou dýchala jeho slova, i jeho milou a pokornou prostotou, sklonil posléze na podnožku jedno koleno a potom i druhé. „Poznamenejte se svatým křížem: Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého,“ pravil svatý muž s otcovskou dobrotou a vážností. „Umíte se ještě poznamenat svatým křížem?“ Náhlý kající, poněkud zahanben, učinil znamení sv. kříže. Pan farář se ho začal vyptávat a zvolna mu otvíral srdce s onou všemohoucí milostí, jejíž tajemství mu Pán Bůh dal; za čtvrt hodiny vstával pán s tváří uslzenou; a byly to slzy radosti; nemohl jinak, než hlasitě dáti na jevo své štěstí.

Nazítří ráno představil mi ctihodný farář tohoto nového syna svého srdce a řekl mi pak vesele: „Tentokráte jsem vyzrál na ďábla; hleďte, jaký to spokojený člověk! Ujišťuji vás, že nemá již chuti pouštěti se do učených hádek!“

Nuže, drahý čtenáři, obejměme se na rozloučenou! Rozejděme se jako dobří přátelé a modleme se za sebe vzájemně! Přeji ti, abys po celý život Boha miloval a věrně mu sloužil! Máš-li však ještě před sebou teprv první k tomu krok, přeji ti, abys poslechl, a to co nejdříve, vyzvání toho neb onoho dobrého kněze, který ti řekne jako svatý farář arský: „Klekněte si zde!“

OBSAH

	Strana
Prolog	5
I. Co jest zpověď?	5
II. Jest zpověď skutečně tak potřebná?	6
III. Za všech časů se lidé zpovídali .	7
IV. Zpověď není kněžským výmyslem . .	10
V. Proč by nemělo postačiti pouze Bohu se zpovídat?	12
VI. Nač bych měl knězi pověděti vše, co jsem učinil? Jest přece člověk jako jiní lidé . .	13
VII. Já, já dbám na čest; nechci se zahazovat, nechci se ponižovat a klekati před knězem	13
VIII. Nepotřebuji, by se kněz míchal do mých záležitostí	14
IX. Proč nás nenechají kněží na pokoji? Usta- vičně nám mluví o zpovědi	16
X. Mnohem lépe jest u protestantů; jejich nábo- ženství nevymáhá zpovědi	17
XI. K čemu jest zpověď?	18
XII. Zpověď se hodí jen pro malé děti	20
XIII. Nepotřebuji se zpovídat! Nikomu jsem ne- ukřivdil. Proč bych nemohl i bez zpovědi zůstatí poctivým člověkem?	21
XIV. Znáám mnoho lidí, kteří se často zpovídají a nejsou proto lepší	22
XV. Dříve jsem chodíval ke zpovědi, ale přes to vše klesl jsem zase	23
XVI. Zpovídati se — toť mrzutá věc	24
XVII. Jest to příliš těžké; nemám odvahy .	25
XVIII. Dopustil jsem se příliš velkých hříchů; nedá se to vůbec pověděti	26
XIX. Mé hříchy jsou příliš velké, než aby mi je Bůh mohl odpustiti	27

XX. Nestojí za to, abych se namáhal se zpovědi; jsem sláb a vím již napřed, že klesnu zase .	29
XXI. Každý by se mi vysmál, kdybych chodil ke zpovědi	30
XXII. Co si bude zpovědník o mně mysliti? Bude mnou pohrdati	31
XXIII. Pan farář se bude hněvat, až se doví, co jsem učinil	33
XXIV. A což poví-li pan farář jiným lidem, co jsem mu řekl?	33
XXV. Nemám rád našeho pana faráře; nikdy se nepůjdu k němu zpovídat .	35
XXVI. Můj zpovědník zemřel a jiného kněze neznám	36
XXVII. Již dlouho nebyl jsem u zpovědi, ani nevím, co se při tom dělá	36
XXVIII. Byl jsem čtyřikrát, pětkrát u zpovědi a nedostal jsem rozhřešení, již toho mám dost; nemohu ustavičně tak nadarmo běhat .	38
XXIX. Nikdy nebudu se moci upamatovati na všecky svoje hříchy .	39
XXX. Nejsem dnes v dobré míře; až později se vyzpovídám .	40
XXXI. Až před smrtí se vyzpovídám. Nemyslete, že chci umřítí jako pes .	41
XXXII. Zpovědník mne zná až příliš dobře; ostýchám se ho .	44
XXXIII. Zatajil jsem ve zpovědi jisté hříchy; nemám odvahy se z nich zpovídati	45
Epilog: Malé tajemství a praktická rada .	48